

Lo BOFADOR e lo RECALIU Lou BOUFADOU e lou RECALIÉU

Contacte redaccion : dr.digloss@orange.fr 04 42 06 21 20

« Lo bofador e lo recaliu » 28 carrièra Gambetta 13110 Lo Pòrt de Boc / Lou Port de Bouc

Bon Nové e Bona Annada

DARRIERAS NÒVAS

TOTAUR LO TAURILHON

Ven de crebar l'uou en cò leis Edicions Lacour Per lei dròlles, 12 aventuras dau Totaure amé seis cardachos, Bòu-bòu, Ratamiau, Coincoin, Pin-pin e Piu-piu, la titeia e, de segur, Lop-ferotge...

En provençau e francés. 15 €

*

LENGA NOSTRA

Vaquí doas nòvas dei grandas.

Un grop transpolitic de deputas europencs a consacra en novembre sa sesilha a l'occitan, per lo premier còp.

E la ministressa de la cultura torna parlar de la signatura de la Carta Europeana dei Lengas minoritrias de França. Mai per aquò faut modificar l'Article II de la Constitucion. Es pan'cara dins la biaça !

*

L'OCCITAN BLOS

de Jacme Taupiac « Gai Saber n°509

L'emplec de la preposicion **à** davant un infinitiu. Coma fau dire e escriure ?:

- "Ieu ai quaquaren a dire"
- "Ieu ai quaquaren de dire"

De costuma lo langadocian. Gascon e Limosi. emplegan « à » Lo prov. emplega « de » (Mistral)

L'emplech de "a" es naturau car ven de l'Atge Mejana e lo "de" sembla un francisme. Una mena de surcorreccion

inutila. « Vaquí çò qu'aviá **a** dire » J. T

PER DURBIR LO TALH

« **Que dalle !** » d'après Florian Vernet

- Agacins = Cors ai pés
- Agantar = attrapar, emponhar, enganar, arrapar.
- Argosin = policier. En occitan es d'en premier un garda-forestier
- Arpian = escròc, escrocaire. raubaire. Derivat de « **arpa**. »

ENIGMAS de J. de Cabanas

3

Un membre gròs eme nervis tenduts forço souvent lei plus crudellos d'estre ni fieros ni rebellos ei pas deis amans assidus.

Quand leis a boutados en trin sont piegi qu'abandonnados elei fan et saut et gambados jusques a n'en suzar a la fin.

4

Jouino fillon m'aient entre sei dets Pren gros plaisir a me metre onte penso, En me pouant voou que de ma semenço, se qu toqui se trobo pres.

Ma semenço es fino et subtilo, douno la formo en quaquaren au may la filleta es habillo

au mies mon engien li conven.

POESIAS

LA BABARÒTA e la CACARINETA

Mon estatut fau que revisi !
N'ai mon pron de virar te disi,
qu'auquò jamai aguèt de sens.
Fau pas se trufar tròp dei gents !
Aquò's pas de la vida bòna :
- camina que caminaràs -
de pas jamai trobar camin
me sembla d'un marrit destin.
Sabi pas d'encuei monte vau,
lendeman me tròbi encar mau
e m'esquichi la carnavela :
siáu tant colhon coma a la vela.
Senti ben que per m'escapar
d'aqueu ceucle me fau trobar
un mejan, e un de la gròssa.
Dins lo negre rotli ma bòssa,
trigossi mon grand malür.
Sabi pas çò qu'es lo bonür.
A ! Per tu la Cacarineta
cada jorn es un jorn de fèsta.
Volestrejes un pauc d'en pertot.
la Libertat, la Gaug, as tot.
Vòudriás pas d'azard me prene un pauc la plaça
E virar quauquei torns. Mi fau curar ma biaça.»

Ansin se planh la Babaròta
que s'èra agantat lo lorditge
de tant virar. De mai, vièlhitge
lo caractèr aranja pas.

Cacarineta, qu'a cauma èra,
se bota, a chifrar, a cubar
Se ditz que l'ivèrn d'a passet,
se sarra, e li fa mestier
de se trobar un ostalet
per, au caud, i pausar sei pès.
A Babaròta, d'òc li ditz ;
sarra l'anguiela. Pecairitz !
se trufa d'ela Babaròta.

« T'ai enganada ma pichòta.
Aquí siáu ben au mieu, 'mé leis idèias negras,
mai, repepiatritz, son paurassas pelegras.
Aviáu de compania besonh
que soleta n'aviáu mon pron.»

Dempuei totei lei doas viran sensa relambi.

Caduna dins son biais. An pas jamai
d'escambi
que se parlan jamai, o per se charpinhar.
Encoleridas son. De bregas, sopa es facha.
Es que se podon pas mesclar
leis idèias, aquò's clar :
Babarinèta e Cacaròta,
fau pas cambiar totjorn de rota !
Aquò marchará pas jamai.
L'ancian va dich, e es verai :
idèias negras que son de niaisas
e lei rojas que son gaujosas,
se podan pas amistosar.
Aiga e Fuòc . aquo's pas d'azard!

novembre 06

*

La COMPLANCHA dau PAURE PÒRC

Perque dison lei gents que siáu de lònga
brut ?
Que siáu de caractèr encara mai morrut ?
Que cridi per de ren, que reni e manji mau,
que de saloparias, d'aigas grassas...e pas
pauc ?
Qu'engoli que d'un còp pas manco en
mastegant,
que tanqui mon morràs e totjorn au mitan,
qu'ai leis uelhs mai viciós qu'aquelei de la
sèrp,
que dòrmi lòng dau jorn e me levi a la sèr,
que siáu un radassier de la tria, un pigràs,
qu'ai de mors tant viciós, que siáu un gorrinàs.

Es parier per çò qu'es d'« onor » :
que me teni tan mau en taula ;
pareis qu'ai pas de paraula
e tant messorguier qu'es l'òrror.
La prova, se volètz, qu'an fach meme un
proverbi :
« *Pòrc qu'es desparaulat* » (se dich en
franchimand,
cu per ieu es un ai). E an fach memament
un autre qu'es tan greu, tan faus e tan marrit
que n'i a pas mai granda escòrna
per la gent tota qu'es porcina.
Aquela injuria la veici :
« *Es empegat coma un porcàs* » !
Ren de plus niais e de bestiàs
qu'alcol per nautres es enbit.
E l'autre que se ditz : « *Dins l'òme i a un pòrc
Que dòrme que d'un uelh* » ! Aquò es un pauc
fòrt !
Avèm pas fach jamai mai que çò que Natura

nos aviá comandat. Lei pòrcs an l'arma pura, e l'òme, eu, l'a pas que mena vida dura pas ren qu'ais animaús, ais sieus, a seis enfants sei fremas e sei vièlhs, sei vesins ? Es michant ; fa de mau a gratis per plaser de va faire, se carreja la mòrt, tuar es son afaire. D'en pertot de sei mans de l'onga coteleja, sauna, espilha, talha, nos rostis e nos manja. Compreni pas. Compreni ren ! Jamai de mau an fach. De ben ? Solide, l'avèm fach ; de carn a la codena de la pèu fins au peu avèm pas tirat pena. Alòr dire de mau de ieu e mei companhs que se laissan tuar d'aquelei tira-sang per sa vida salvar e clafir sa ventresca amé de combajon que se manja entre-lescas mi sembla pas normau, injuste, malautiu. L'òme seriá bòn mòrt, qu'un còp plus jamai viu ? Compreni ren de ren. Pasmens an la cançon Que ditz :

« *Dins lo cochon, tot es bòn, tot es bòn !* »

Estiu 2005

*

Leis ISTÒRIAS de SANDRE

L'ESCAFANDRIER

Sabètz ja que lo Sandre èra lo baile d'una chorma de matalòts que trabalhavan a curar lei fons de la mar amé la « Granda Chucósa », una draga giganta.

La HAM, sa compania olandésa, curava totei lei fons dau monde e sortiá de la mar una molonada de sabla, de fanga, de pèiras e de merdas... per lei racar sus lei ribas. Coma per lo cas dau pòrt de Fòs-de-Mar, lei raquèt sus la plaja dau Cavau, palunalha e paradís perdut dei cavaus e dei taurs que son estat fòrabandits de la manca de pitança. La bòna èrba terranenca creis mai que mau sus la racadura marina.

Bòn ! L'estròfa ecologica es d'acabada.

Quand es pas fons de tròp, fau mandar un escafandrier per verificar lo trabalh, o per pausar de minas que faràn petar lei rocàs.

Lo sistèma de pompatge de l'èr de l'escafandrier se fasiá amé la pompa dei braç coma l'avètz vist de tot segur marchar per lei

braç dei Dupont e Dupond dins un libre de Tintin, « *Lo secret de la Licòrna* », cresi ben.

An'aqueu moment d'aquela aventura dau Sandre, lo sistèma èra estat cambiat. Am'una mena de 'narguilet' l'èr arribava dins lo casco de l'obrier sota mar. Aquò anava melhor que lo vièlh pompatge. De mai, se podíá parlar dau fons amé lo pont. La fonía èra una noveleta.

Sandre arriba sus la draga per verificar coma tot aquò marcha. L'escafandrier li prepausa de se vestir de l'escafandre nòu e d'assajar son tan meravilhòs sistèma de telefonada.

Es pas un còard lo Sandre, e mai es una mena de rompe-cuou (o rompe-còle se vos agrada mielhs.) Mai aqueste còp la convidacion es pas gaire de son gost. Dessús l'aiga, va ben, aquò va, mai dessota ! Li es pas jamai anat levat la pesca dau fusiú arpon. Pasmens es pas lo moment de s'esbinhar que lei marins son a sorrìre d'un èr dintre dos èrs. « S'agís pas de tombar lei braias, Monssur lo Director... » semblan dire lei moninarias.

Dis de òc au cap escafandrier lo director. Començon de lo vestir. L'abit es un pauc just per lo Sandre, subretot costat de la pança. A la cenchá de plomb li resta plus pas un trauc. Lei gròlas li peson tant que li es dificil de far un pas. Sembla d'un albatròs. Per astre dins l'aiga es ben mai leugier lo costuma. Aquò marcharà. Arriba lo casco. Comença de se sentir una briga d'ancia, subretot quand li boton lo veire de morre e lo visson. Demanda de lo levar lèu e fa signe que li fau mòurre question a tota fòrça. Desvisson lo veire.

- Coma fau far se rintra d'aiga ?
- Vos fau levar lo braç, e laisser sortir l'aiga pojada per l'èr.
- Mai coma va sortir ?
- Dins lo casco l'a un boton, costat d'aurelha drecha, Amé un còp de tèsta, tustatz dessús, l'èr arriba e caça l'aiga. Es simple.
- Simple.
- E avètz la radiò... per en cas.
- Ai la radiò...per lo cas...

E vaqui lo Sandre que passeja au fons. L'a pas mai que 10 o 12 m. mais son d'en dessús lei 10 metres d'aiga !

E plan-plan, verifica que verificaràs se son ben en plaça lei minas. E tot e tot.

Passejada d'aise e agradiva, Se sente tant gaujos coma d'un peis.

Subran lo drama. La cenchra craca, l'abit comença de se gonflar, ven bodenflat e s'emplis. L'aiga arriba, s'enguila, monta, monta. Panica lo Sandre. Brama, udola dins lo microfon :

- Ajuda ! L'aiga monta, Mi vau negar.
- Que de non. Picatz sus lo boton amé la tèsta.

Pica que picaràs.

- L'aiga monte totjorn.
- Picatz, picatz : Auboratz lo braç en aut per far sortir l'aiga.
- L'aiga monta, l'aiga monta.
- Aguètz pas paur, riscatz ren. De tot biais lo bateu es a se profundre. Siam a chonar...

*

NOVÉLA

SOLITUDA

Conóiguèri lo vièlh òme una nuech qu'èri de garda a l'espitau.

Contrariament au sacro-sant protocòl d'intrada ais urgencias que fa obligacion de pausar una molonada de questions mai o mens nècias a quauq'un qu'a ja son pron d'auvaris e qu'es mai d'un còp malaut o nafrat. Lo collèga de garda me diguèt : « Pensas qu'avèm de temps a perdre en questions enciclopedicas sus lo passat d'aqueu qu'arriba, sus son paire e sa maire, sei grands, eca... quora se sente un òme en perdicion ? De segur aquò's pas rentable per lo director que i a un molon de monde nafrats dins la sala d'espèra. Mai mi pensi que fau pas gonflar mai un uman, subretot un qu'es malaut e patissen, vièlh et solet ! » Avia marcat l'intèrn de garda sus la ficha d'intrada : « *Vièlh qu'arriba a miejanuech, 'mé sa valisa.* » Ponch barra, coma dison lei militaris. Aquò disiá lo tot. I a besonh de gaire de mòts per explicar lo malur, la detressa e la derellicion, la solituda.

Mi rapeli que lendeman, l'intèrn fuguèt convidat, manu miltari, per la direccion e lo cap de service que li tenguèron un sermon sus l'imperiosa necessitat de faire una observacion segond la rega e que se podia pas patir de fantasia de quauquei mena que siegue. De mai coma l'intrant de nuech èra pas un malaut de tria, lo faliá pas ospitalizar que « *Ja qu'avèm pas pron de liechs liures...* » e patin e cofin.j

Mai coma l'intèrn, tant coma ieu, de garda d'aquesta nuech, se trufaviam tant dau director coma dau cap de servici, qu'eu se preniá sa garda au sieu, valent a dire a mai de 50 km de l'espitau. Coma lo peis es a porir per la tèsta, nosautres de la coà, aviam pas fòrça consideracion per lei donaires de leiçons.

Trobariam au paure vièlh un molon de malautias, çò que permetèt de lo gardar au caud e a la sosta au mens quauquei jorns e, subretot, quauquei nuechs que la freg, la geladura d'ivèrn, son un certificat de despartida.

A cada jorn après la visita faguèron d'a cha pauc conoissencia totei dos, lo vièlh òme e ieu. E d'a cha pauc eu me faguèt l'amistat de me contar sa vida e sei pensaments de sa vida vidanta. N'aviá mai que son pron pecaire !

De segur son istòria èra pas extraordinari, se pòu meme dire qu'èra un dei mai comuns dins nòstre temps que se vòu « solidari » (e mai s'avèm un ministre especiau per la solidaritat !) L'esquina se vira, tre que se vei l'ombra dau malur, levat lei grandas calamitats naturalas onte cromptam la patz dau còr e de l'arma ém' un chec ais ONG.. Parli en generau de segur, mai leis iniciativas particulieras son pas de rega coma s'apren en classa de filò. a respèct dau tant famòs "silogisma" que ditz que « *es enebit de conclure dau particular au genrau* ». Es tojorn lo generau que marca lei ponchs, maugrat qu'aguèsse tòrt lo mai sovent. Aquò's pas de filòsòfia mai d'experiéncia viscuda.

Basta de l'estrecha morala civica ! Vaquí donc l'istòria banala dau vièlh òme.

Éra vengut veuse quauqueis annadas fachas. Restèt solet dins son ostau, a faturar son òrt, sonhar sei quatre galinas, son anet e son parèu de conius.

Mai son amor la mai grand anava a sa gata. Me parlava de sa gata 'mé tant d'estrambòrd, e d'amor, me donava tant de detalhs que me semblava de la veire e que sariáu pas estat estonat de la sentir au ras de ieu e bombir sus lo liech dau vièlh òme.

« Una esplendor de gata. Una maravilha de doçor e d'amor. Mieja blanca, mieja negra, lo morre blanc, leis aurelhas negras, l'esquina negra, lo ventre blanc e lei pautas 'mé de raias un còp blancas, un còp

negras, la coà lòngra e espeça, tan pelòsa que se donava d'èr d'un plumàs de grenadier. E fina, inteligenta que li mancava que la paraula, e finochia, coquineta, pas raubaire per un sòu e subretot, subretot, tendra, caressanta, que passava e tornapassava sus mei pès tant que la preniáu pas dins mei braç e li potoniáu pas lo morre. Après lei calinharias, sautava e s'enanava dins lo jardin a la sosta e au soleu o a l'ombra, la còà redde e l'èr d'una princessa. Vé ! doctor ! un tresaur de gata. N'i a pas doas coma ela ! Mi fa sovenir de ma paura molher que s'aimavan tan totei doas ! E que ieu, ai un pauc de vergonha de va dire, leis aimavi tant una coma l'autra. E mai quauquei còps après garrolha 'mé la frema, vos confessi qu'aimavi mai ma gata que ma molher. Mai a ma braveta de molher, son fin sorrir - que li fasiá mestier d'escondre lei mancas de dos o tres dents que s'èran escapadas- e seis uelhs belugejants de trufaria, disián qu'èra a galejar. Mai siáu convençut qu'èra a mita dau verai... »

Son enfant unic se marridèt un pauc tardier qu'èra de lòngra dins de país que podí pas manca li dire son nom. Disiá en plaça : « *un país a pincol.* » E s'èra marridat 'mé una fòrestiera que parlava una mena de sabir ; çò qu'arranjava pas lei relacions entre ela e son bèu paire. M'enfin ! coma restavan pas tròp pròchis, aquò marchava chilin-chilin e de guingamboi mai que de drech. « Es la vida », disiá l'òme vièlh.

Quand començèt d'èstre un pauc panard dau mau d'osses, que la cadena se pleguèt e qu'agachava de mai en mai lo sòu puslèu que lo cèu, quand posquèt plus anar au cementari per rendre visita a sa cara vièlha molher que li mancava tant e a quauqueis vièlhs amics de passa...- n'aviá a bòudre d'amics despartits - li fauguèt mesclar d'aiga son vin.

Coma m'estonavi que conoissèsse tant de monde, me diguèt en sorrissant mai large « Ne'n conoissi mai dessota que d'en dessus la tèrra ! ». Avèm sorrís totei dos un momentàs sensa levar lenga, cadun se pensant a sei pròpris despartits e de segur, eu, au jorn que largariá l'amarra...

Adonc lo vièlhitge dau beu-paire faguèt qu'a sa nòra li venguèt l'idèia de venir 'mé son òme restar a son ostau. Sabiá lo vièlh òme qu'èra pas d'amor familiau mai subretot perque restavan la nòra e son fiu dins un

apartament estrech e dins un endrech desagradu, aluencha de la vila, e tot e tot. Mai coma èra tot solet 'mé sa gata, que l'ostau se faguèt vièlh eu tanben, que faliá de lòngra, un còp pintar, un còp fustejar dins lo pichon galatàs, un còp maçonar una paret, un còp d'aquí, un còp d'aila... Vé lo fiu s'en voliá encargar e bè ! que se ne'n carga. Tè macari !

« Dau temps de quauquei mes aquò marchèt pas tròp mau. Cadun faguèt d'esfòrç. Eu assajavi de pas restar de contunia dins l'ostau e sus lei pès de ma nòra o sus l'esquina de mon enfant dins l'òrt, lo galinier o lei pichons chantiers. Elei renavan pas de lòngra quand trovavan que quauquaren li agradava pas. Mai !.. De rens, de brigas que fin finala s'agromelon, venon de causas que son tant solament geinantas a la debuta e fin finala venon insuportables en totei. D'a cha pauc se perde la paraula, ven la beba puei e per acabar, la discòrdia, lei repròchis, leis escòrnas fièulosas de mai en mai escupidas d'auta vòtz. La vòtz sota nas ven charradissa a la chut chut, murmurs puei, cridas e bramadissas perfin.

Pipava pas mòt mon enfant. A pas jamai levat lenga contra sa molher e m'es vengut lo pensar que tot aquò èra previst, qu'èri l'object d'una mena de complòt. Comprenguèri una nuech qu'èri a chauchavièlhar, que la tòca de tot aquèl embroilh èra mon ostau e que volián se desbarassar de ieu a tota fòrça.

Çò que d'unei li dison « solitud » m'es tombat sus lo suc, subran. Me desreveilhèri. Degun de meis enfants - se pòdi dire coma aquò- me parlava plus. M'avián levat la paraula. Podiáu plus barjacar 'mé mei galinas e mon canard (qu'un jorn desapareguèt sensa me dire adieu !..) e lei lapins que li fau d'èrba a cada jorn, mon fiu leis aviá forabandits en cò de vesins, parèis. Avia pas de temps per vaneguejar per òrta per li faire sa biaça. Paures pinpins monte son tombats ? Dins l'òla de segur. Coma l'aneton. Urosament me restava la gata. Jamai es estada tant braveta. Me quitava pas de tot lo sanclame dau jorn que restavi sus mon fautuelh per legir mon jornau, un vièlh libre qu'ami o agachar de fòtòs d'avant, o la télé. Me sautava sus lei genolhs, se botava en bòcha e fasiá sa doça musica de ron-ron sensa relambi. E romiá que romiaràs...d'oras e d'oras. Tre que montavi m'ajaçar me seguissia e zo ! sus lo liech, dins

un canton per pas me geinar. Me teníá compania fins au matin e de còps que restavi leis uelhs grand dubèrts, coma lei machòtas, veniá s'engrumelar au ras de mon pitre e me lipava la man o la gauta coma per me dire : « T'en fagues pas, ieu siáu aquí, pròchi de tu ; sarás pas jamai solet ! »

A ma nòra, aquò li agradava pas. Disiá dins son charabia francés « A pas d'igièna ton paire, es un porcàs, leis animaús se devon de pas dormir 'mé leis umans... » e patin-cofin. Mai per un còp tenguèt bòn mon enfant. L'ausiguèri li dire que me restava plus que la gata, allora :.. faliá prendre paciéncia. N'aviá pas per lòng.

D'efiech me sentiáu pas tant galhard qu'avant. De plus pas ren faire te ven la rovilha d'en pertot, tant dins leis membres, la cadena e l'esquina coma dins la carnavela. Mai aquela s'emplis de ren e quauquei còps de ren de ren, de non ren. Fin finala lo non ren te tomba sus lo còr e l'arma.

Es aquò la solitud, Monssur lo doctor, es aquò ! Restar solet fisicament, après la pèrda d'un èstre car, aquò se pòs encara sonhar. Fau far lo dòu e, un còp facha la crotz...fai tirar Mèu ! De mai i a lei vesins, leis amics e quauque parentèla aluenchada. S'escrivan quauquei letras, pas gaire, una carta un còp de l'an. Es lo silenci puei. Leis amics moran, lei vesin moran tanben e leis ostaus cambian de monde. Finisses per plus conoisser degun dins lo canton e coma sòrtes de mens en mens... plus degun te conois e te parla. E leis dròlles t'agachan de galis. Fas paur.

Ara sortiáu plus de l'òrt, de l'ostau puei e, fin finala, de ma cambra. La nòra disiá qu'èri pas capable d'anar far quauquei crompas. Avia rason, de segur, que l'especiariá, lo fornier, lo maselier, lo droguista vesins s'èran forabandits o retirats encausa dei super, hyper, gigants comèrcis qu'avián tancat cavilha dins de relarfgs ei banlegas a d'Ache o a Pincol. Èra tot de la meteissa banasta per ieu que de tot segur me sariáu perdut e mai auriáu pas sachut trovar mei crompas. Subretot coma se pagan ai caissas de lònga comolas de monde renaires e repotegaires, qu'ai pan'cara comprès coma marcha lo chèc e la carta blava.

Per de dire qu'aviá rason, per un còp, ma nòra.

E bè ! es pas aquò la solitud ; es pas de plus aguer degun per charrar o galejar,

nimai que quauqaren a aimar perqué l'ai ma brava gata. Non Monssur lo doctor ! La solitud es de restar solet enfaçiat d'espereu sensa aguer plus pas ren a se dire, a plus voler chifrar, pensar, pas mai ai recòrds que de se rememorar lo passat, lo bòn tant coma lo marrit. La solitud es lo vuege dau dedins, lo desèrt de la consciéncia clara, l'esmòuguda a la bonassa, monte lo còr a tombat lei velas e que resta en plan. Urosament de ma gata. M'a sauvat mai d'un còp de la malancònia e de l'enveja d'acabar sa vida d'un còp de fusiu.

I a quauquei temps siáu estat malaut dau gròs tussir que me tombèt puei dessús lo pitre. M'arrestavi pas d'escupir dins mon mocador, am'una mescladissa d'un pauc de sang. Un còp que me prenguèt subran un tussir tant fòrt qu'un de peitrinaire, escupiguèri, ò ! pas gaire ! sus lo tapis de la sala per manjar.

Lo drama ! Venguèt vertadierament fòla la nòra, perdèt autanlèu lo cabestrant e se ne'n manquèt de pas gaire que ma mandièresse un pastisson dei gròs que, coma disiá ma grand, ren que la mitat m'auriá fòrabandit d'autra man de la carriera. Urosament de son òme que li agantèt lo braç. Compenguèri que n'aviá mai que son pron dau papet e quand mon fiu me diguèt que lo mètge se pensava que sariá ben mielhs, per ieu, d'èstre sonhat a l'espitau, ieu diguèri de òc. Sabiáu ben que lo metge èra complici mai, per vos dire lo verai, m'engarçavi de sei manipulàs. Èri lèst dins ma tèsta e dins mon còr a quitar l'ostau. Çò que me faguèt trantalhar mai que mai de temps èra ma gatoneta. Qu la sonhariá ? Mon fiu m'assegurèt que sariá lo quite eu e que la brave bèstia mancariá de ren. La trovarai tant galharda a ma sortida de l'espitau. Vague ! Donc fuguèt ma promiera espitalisacion. Quauquei setmanas fachas.

A la sortida, degun me venguèt quèrre. Un de l'espitau me donèt la rason ; mon fiu e sa saloparia de molher èran pas a l'ostau per l'ora e me faudriá me despatolhar coma podriáu. Una brave frema qu'èra de sortida coma ieu, ausiguèt la conversa e me prepausèt de me menar a mon ostau dins sa veitura. Çò que faguèron.

Un còp a l'ostau l'aviá un tròç de papier dei letras pegat sus la pòrta embarrada : « Papa ! Podrem par nos entornar avant lendeman » Pas mai. Me pensèri qu'volián plus de ieu, pas mai de cara que de pintura.

Mai mon ostau es pan'cara per elei e coma siáu pas estat cagat d'ièr m'èri mesfisat tre lo marridatge de mon fiu e subretot Dempuei que lei dos s'èran tancats au mièu. Siáu pas completament nèci, pensatz ben que lo còp l'aviáu previst. Aviáu amagada una clau per lo cas. La sarralha l'avián pan'cara cambiada, me pensèri. Èra pas prevista tant lèu ma sortida.

Tre l'intrada soni ma gata que l'ai pas vista dins lo jardin, nimai que dins la carriera. Me responde pas. De costuma arriba a tota zuerta me faire de calinhairias e de potonets trè qu'ausisse mon pas. Estrani ! E sona que sonaràs... Mai d'un ora. Cerqui d'en pertot, de la cròta au galatàs, de l'òrt au galinier, de bada ! Belèu que de me pas veire de quauquei jorns s'èra enfugida vèrs de sostas mai agradivas. Mai conoissi ben ma gata : s'entornará deman d'ora.

Coma ò pensatz ben, la serada e la nuech fuguèron tristassas. Lo morbin me tafurava la têtà, me chironava la cervela ; pòsquèri pas sarrar lei parpelas fins a poncha d'auba. Tombèri alora, quasi tota la matinada, dins una mena d'estat estupeficat, un comá coma disatz vosautres. Quand me desrevelhèri lo promier agach fuguèt per cercar ma brava gata. Ges de gata.

Lo relòtge èra a picar lo miegjorn quora mon enfant e sa molher arribèron. Fuguèron susprès de me trovar aqui e ma nòra me cerquèt garrolha tot d'un temps. Ieu pensavi ren qu'a ma gata e mourrèri la question que m'escanava : « Monte es ma gata ? ». Ges de responsa. Tombèt un silenci lordàs. Agachs de galis entre elei dos Fin finala mon fiu bretonejèt que la gata èra mòrta, sensa docte dau morbin. « Avèm pas poscut la salvar, papa, pasmens avèm fach tot çò que faliá far. Te juri. Ja qu'èra vièlha t'a cresut perdut o despartit. »

Ne'n volètz de cracas, Monssur lo doctor ? Perqué dins mon dintre sabiau qu'èra de falsarias aquelei cracas ?

Sensa quinquer mai, montèri dins ma cambra quèrre ma valisa e m'enanèt de mon ostau. Solet. Mon enfant e sa molher m'agachèron partir e restèron muts. Sabiau que m'entonariai pas jamai. Sensa ma gata, per de que faire ?

Un vièlh vesin que me restava, un collèga de trabalh, una briga mens vièlh que ieu, quand me veguèt passar dins la carrièra, sòrtèt de

son ostau e me demandèt de nòvas. Lo sentèri un pauc geinat. S'arrestava pas de sautar dau perussier au paumier. Fin finala li diguèri : « As quauqua ren dins la gargamela que te fau escupir, autrament te vas estofar. Escupes-lo ! » E me raconta, en trantalhant, crenòs, que belèu... se podriá que siegue pas mòrta dau morbin ma gata... que se disiá sota nas qu'un vesin l'aviá vist, la nòra, en trin d'escanar ma gata.

Me lo pensiau ja e fuguèri pas espantat. Lo tristum èra ja dins mon còr e sabiau que se derrabariá plus pas jamai. Clavat per sempre. Vaici mon istòria mon brave pichon doctor. Es en causa d'aquò, de la marridaria de meis enfants que me siáu entornat au vòstre a miejanuech, tot solet amé ma valisa.

Cada jorn, passèri veire lo vièlh òme per blagar un momenton. Sa paura santat davalava a la lèsta. Dins lo servici sabian ren de son istòria que m'aviá contada quasi sota lo sagèu dau secret. E lo cap de servici, cada dos jorns, a la visita, l'ensucava de potingas per la neuròflaquesa. E que te mandi de mai quauquei somnifèris e quauquei remontants, e quauquei laxatius, e quauquei causas per li donar d'apetit, eca... Fin finala lo malaut dau pegin aviá un vintenau de remedis per jorn.

Mi supliquèt lo paure vièlh d'arestar de l'ansucar. Me diguèt que voliá plus pas ren e que voliá morir tranquile e verticau e pas coma un zombi. Çò que faguèri. E faguèri de semblant de continuar de li donar lei potingas prescrites per lo cap (virtuau) dau servici de geriatria.

En quauquei jorns tornèt quasi galhard. Arrestava pas de me gramacejar d'aquela « fenestra terapica », tant coma leis infirmièras qu'èran complicitis 'mé nautres. Disiá que la fenestra duberta, l'i bofava un bofert d'èr de vida.

Pasmens un jorn manjèt plus pas ren. Lendeman nimai. Me diguèt qu'èra tròp lòngra l'espèra de la mòrt, qu'aquò fasiá de temps qu'èra lèst per la despartida, mai sas ! començava d'aguer lo lagui. Se languissiá de sa molher e de sa gata. « Aquela vièlha sardan de Mòrt es a me faire la beba. Li farai veire qu'es ieu que comandi ! »

Manjava plus lo vièlh òme. Venguèt maigre en quauquei jorns, sei gautas se cavavan e dins sa cara l'aviá plus que seis uelhs que

belugejavan de coquinaria. Sa vòtz venguèt de mens en mens audibla e se pausava quasi a cada mòt que me disiá.

Fuguèt l'afaire d'una setmana.

Un matin, tre qu'arribi dins lo servici, la major me ditz qu'es mòrt dins la nuech lo vièlh òme. Solet coma a son acostumada. Totei dos sensa quincar mòt e d'escondons nos esquicham una pichòta lagrema. Lo personau li fa sa teleta e mete un pauc d'òrdre dins sei pauras afars pelhas. Trobon ren qu'uno fotò d'eu en braceta amé sei dos amors : sa molher e lor gata dins lei braç dei dos. una fotò en negre e blanc de son ostau e de son òrt amé son canard. Ren de son enfant.

Per contre trobon lo dentier qu'aviá jitat e ben amagat sota la tela dau fons de sa valisa. Com'aquò aviá plus poscut ren mastegat...

Julhet 09

*

SOLUCION deis ENIGMAS
de J de Cabanas

3 lo vioulon
4 l'aguillo

*

Bòna Resolucion per 2013

La Regenta

- An'aquesta annada nos fa mestier de trabalhar sus la polucion per tot çò qu'es estat degalhat e jitat au bordher a l'ostau. Començarem per la conjugason dau verbe « DEGALHAR JITAR ». Cu va vau far ?

Tòto

- leu : Jiti ; jites ; jita, jitat ; jitan

La Regenta

As oblidat la secondà persona dau plural

Tòto

A voei ! « siam emmoscalhats »

Fin dau monde

L'avem escapat bela, sas, que la fin dau monde nòstre èra prevista per lo 21 de decembre 2012.

Nos auria estat penible de pas saupre se lo trauc de la CQ saria tapat en 2013.

Per lo cas que sariam encara de pès tancats :

NOVÉ GAUJÓS
en familha
e
BÒNA ANNADA
Ben granada
Acompanhada

« L a totjorn una fortalesa que ne fau far lo seti, l'aroinar... o i restar e i viure. »

